

LISTING VA KORPORATIV BOSHQARUV MEXANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH

Xidirova Marg'uba Rustamovna

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD.,
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti

E-mail: m.xidirova@tsue.uz

Аннотация

Mazkur maqolada aksiyadorlik jamiyatlarining raqobatbardoshligini oshirishda listing jarayoni va korporativ boshqaruv mexanizmlarining ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozorida aksiyadorlik jamiyatlarining faoliyatini samarali tashkil etish, investorlar ishonchini oshirish, shaffoflik va ochiqlikni ta'minlash orqali kompaniyalar faoliyati samaradorligini yuksaltirish masalalari ko'rib chiqildi. Tadqiqot doirasida listing talablariga rioya qilish, korporativ boshqaruv standartlarini joriy etish va ularning aksiyadorlik jamiyatlari moliyaviy barqarorligi hamda investitsiyaviy jozibadorligiga ta'siri tahlil etilgan. Natijada aksiyadorlik jamiyatlarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Калит so'zlar: listing, korporativ boshqaruv, aksiyadorlik jamiyati, raqobatbardoshlik, qimmatli qog'ozlar bozori, investitsiyaviy jozibadorlik, shaffoflik, korporativ boshqaruv standartlari, investorlar ishonchi.

Аннотация

В данной статье было проанализировано значение процесса листинга и механизмов корпоративного управления в повышении конкурентоспособности акционерных обществ. Рассмотрены вопросы эффективной организации деятельности акционерных обществ на рынке ценных бумаг, повышения доверия инвесторов, а также обеспечения прозрачности и открытости с целью повышения эффективности деятельности компаний. В рамках исследования было изучено соблюдение требований листинга, внедрение стандартов корпоративного управления и их влияние на финансовую устойчивость и инвестиционную привлекательность акционерных обществ. По результатам исследования были разработаны предложения и рекомендации, направленные на повышение конкурентоспособности акционерных обществ.

Ключевые слова: листинг, корпоративное управление, акционерное общество, конкурентоспособность, рынок ценных бумаг, инвестиционная привлекательность, прозрачность, стандарты корпоративного управления, доверие инвесторов.

Abstract

This article analyzes the importance of the listing process and corporate governance mechanisms in increasing the competitiveness of joint-stock companies. It also examines issues related to improving the efficiency of companies by effectively organizing the activities of joint-stock companies in the securities market, increasing investor confidence, and ensuring transparency and openness. Within the framework

of the research, compliance with listing requirements, the implementation of corporate governance standards, and their impact on the financial stability and investment attractiveness of joint-stock companies are analyzed. As a result, proposals and recommendations aimed at increasing the competitiveness of joint-stock companies have been developed.

Keywords: listing, corporate governance, joint-stock company, competitiveness, securities market, investment attractiveness, transparency, corporate governance standards, investor confidence.

KIRISH

Aksiyadorlik jamiyatlarining investitsiyaviy jozibadorligini oshirish va xorijiy strategik investorlarni jalb etish orqali milliy iqtisodiyotning yuqori sur'atlarini ta'minlash korporativ boshqaruv sifati va samaradorligini oshirishga e'tiborning kuchayishiga olib keldi. Ayni paytda mamlakatimizda aksiyadorlik jamiyati faoliyati xorijiy investorlar ishtirokini taqozo etayotganligi sababli, korporativ boshqaruvning zamonaviy usullarini joriy etish, xalqaro standartlar talablari asosida moliyaviy hisobotlarni tayyorlash, boshqaruv samaradorligini ta'minlash va nazorat qilish, boshqaruv tizimini to'g'ri shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

Investitsiyalar iqtisodiyotni rivojlantirishning zarur sharti bo'lib, asosan moddiy ishlab chiqarish va ijtimoiy sohalaridagi ustuvor loyihalarni amalga oshirishga yo'naltiriladi. Yangi texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish, mamlakatimiz iqtisodiyoti salohiyatini yuksaltirish, jahon bozorida raqobatbardoshligini mustahkamlash, ilg'or boshqaruv tajribasini joriy etishda xorijiy sarmoyalarni jalb etish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatni modernizatsiyalash sharoitida korxonalar iqtisodiy negizi keskin o'zgarib bormoqda. Ko'p darajali iqtisodiyot bo'lganligi uchun turli mulk shakllariga asoslangan korxonalar amaliy faoliyat olib bormoqdaki, ularning tahlilini olib borish, baholash, ular tuzilmasidagi o'zgarishlarni keng ilmiy tadqiq etish, ular faoliyatiga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganish bu borada ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqish o'z navbatida dolzarflik kasb etadi.

Korporativ boshqaruvga doir masalalar I. Ansoff, U. Batner, D. Yermax, R. Lazer, D. Lorsh, K. Meyr, P. Milgrom, B. Meyn, D. Seyler Mixaylov D.M., D. Tobin, M. Xessel, D. Charxem, A. Shleyfer kabi bir qator xorij olimlarining ilmiy asarlarida ko'rib chiqilgan. Ularda korporativ boshqaruvga bag'ishlangan tadqiqotlarning asosiy qismi rivojlangan g'arb mamlakatlari misolida o'rganilgan. Shu jumladan, moliya bozorlari, Kuzatuv kengashi, aksiyadorlarning huquqlari va vazifalari tadqiq etilgan. Turli huquqiy tizimlarning korxonaga ta'siri o'rganilgan. Korporativ boshqaruv sifatini baholashning yagona reyting tizimini yaratish to'g'risidagi ilmiy tadqiqotlar olib borilgan.

Korporativ boshqaruv masalalari bilan bir qator o'zbek iqtisodchi olimlari ilmiy tadqiqotlar olib borishmoqda. Jumladan, M.A. Qodirov, Qurbonov X.A D. Suyunov, M.B. Hamidulin, K. Tolipov, M. Bo'taboev, Sh. Boboxo'jaev, Xodiev B. Yu., Berkinov

B.B, Zaynutdinov Sh.N kabi mamlakatimiz olimlari va soha mutaxassisleri tomonidan o'rganilib, ko'plab ilmiy asarlar chop etilgan . Ular tomonidan korporativ tuzilmalar to'g'risidagi tadqiqotlar(B.B. Berkinov), korporativ munosabatlarning huquqiy asoslari(S.S. Gulyamov), Korporativ tuzilmalarini tashkil etish va ularni boshqarish(A.A. Xoshimov), Korporativ boshqaruv mexanizmining shakllanishi va rivojlanishining konseptual asoslari(M.B. Xamidulin), Biznes muhitining rivojlanishiga korporativ boshqaruv mexanizmini joriy etish masalalari(D.X. Suyunov), Bozor iqtisodiyoti sharoitida korporativ boshqaruvining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlari (O.M.Mansurov)ga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar olib borilgan va monografiya nashrdan chiqarilgan.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda aksiyadorlik jamiyatlarining raqobatbardoshligini oshirishda listing va korporativ boshqaruv mexanizmlarining rolini aniqlash maqsadida tizimli va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi. Ilmiy abstraksiyalash orqali listing jarayoni, korporativ boshqaruv standartlari hamda ularning o'zaro bog'liqligi nazariy jihatdan umumlashtirildi. Tadqiqotda normativ-huquqiy hujjatlar, xalqaro tashkilotlar tavsiyalari va amaliy ma'lumotlar asosida tahlillar olib borildi. Shuningdek, korporativ boshqaruv amaliyoti va listing talablari o'rtasidagi bog'liqlik mantiqiy va strukturaviy yondashuv asosida baholandi. Natijalarni shakllantirishda umumlashtirish va xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimiz bosib o'tgan taraqqiyot yo'lining chuqur tahlili, jahon bozori konyunkturasi keskin o'zgarib, globallashuv sharoitida raqobat tobora kuchayib borayotgani davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish uchun mutlaqo yangicha yondashuv hamda tamoyillarni ishlab chiqish va ro'yobga chiqarishni taqozo etmoqda. Samarali korporativ boshqaruv tizimi investitsion qarorlar qabul qilishda hal qiluvchi omil sifatida qaralmoqda va shu jihat sabab korporativ boshqaruv tizimi mavjud bo'lmagan kompaniya raqobatbardosh va investitsion jozibador bo'lish uchun bozorning to'liq ishtirokchisiga aylanish imkoniyatiga ega emas. O'zbekiston Respublikasi Korporativ boshqaruv kodeksiga ko'ra, Korporativ boshqaruv - bu aksiyadorlik jamiyati ijroiya organi, uning kuzatuv kengashi, aksiyadorlari, mehnat jamoasi vakillari va boshqa manfaatdor tomonlar, jumladan kreditorlarning manfaatlarning muvozanatiga erishish maqsadida, AJ faoliyatini samarali tashkil etish, modernizatsiyalash, ishlab chiqarish quvvatlarini texnik va texnologik qayta qurollantirish, raqobatbardosh mahsulotni ishlab chiqarish va uni tashqi bozorlarga eksport qilishni ta'minlashga qaratilgan o'zaro munosabatlar tizimidir.

Kompaniyaning kapitalni jalb qilishdan tashqari birjada ro'yxatga olishni tanlashi mumkin bo'lgan ko'plab sabablar mavjud o'z ichiga oladi:

Kelajakda kapital bozorlariga kirish uchun — kapital bozorlari tayyor shaklni taklif qiladi kompaniyalarni moliyalashtirish, ularga o'sish va kengaytirish rejalarini amalga oshirishga yoki ularni moliyalashtirishga imkon beradi aylanma mablag'larni

yanada qulayroq qilish;

Aksiyalar narxini aniqlash uchun — listing kompaniya aksiyalarini rasmiy aksiyada savdo qilish imkonini beradi bozor talab va taklif kuchlari tomonidan belgilanadigan narx bilan almashish. Bu imkon beradi kompaniya uchun belgilangan bozor bahosini yaratish;

Jamiyatga oshkoralikni va oshkor qilishni oshirish — kompaniya ro‘yxatga kiritilganda, unga bo‘ysunadi tartibga solish va shuning uchun ba‘zi foydali ma‘lumotlarni oshkor qilish talab qilinadi davlat investitsiyalari;

Korporativ boshqaruv amaliyotini takomillashtirish uchun - listing kompaniyalari rioya qilishlari kutilmoqda qonun hujjatlarida belgilangan korporativ boshqaruv amaliyoti;

Kompaniyaning obro‘cini oshirish uchun — listing kompaniyalari odatda jamoatchilik tomonidan yaxshi tanilgan va regulyatorning jiddiy sinovlaridan o‘tib, yanada shaffof va ishonchli deb qaraldi. Bu xizmat qiladi kompaniyaga bo‘lgan ishonchni oshirish va u mumkin bo‘lgan ko‘plab imkoniyatlar eshiklarini ochish kashf qilish;

Mavjud aksiyadorlarning aksiyalarining likvidligini ta‘minlash — jamiyat aksiyalari ro‘yxatga olingandan keyin birja, aksiyadorlar o‘z aksiyalarini investitsiya qiluvchi jamoatchilikka o‘z xohishiga ko‘ra chiqish yo‘liga ega kapital bozorlari.

Qimmatli qog‘ozlarni listingga qo‘yish investorlar uchun imtiyozlardan tashqari, butun iqtisodiyotga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Fond birjasiga qo‘shilgan kompaniyalar qo‘shimcha moliyalashtirish manbalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lib, ularning faoliyatini kengaytirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va bozorda raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayon iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantiradi va umumiy moliyaviy barqarorlikni yaxshilashga yordam beradi.

Fond birjalaridagi listing turlari qimmatli qog‘ozlarni muvaffaqiyatli joylashtirish va savdo likvidligini ta‘minlash uchun bajarilishi kerak bo‘lgan o‘ziga xos xususiyatlarga va talablarga ega.

Listingning afzalliklaridan biri kompaniyaning bozordagi umumiy ko‘rinishini oshirishdir. Bu ko‘proq potensial investorlarni jalb qilishi va kompaniyaga ishonchni oshirishi mumkin. Listing orqali kompaniya qo‘shimcha moliyalashtirish manbalariga ega bo‘ladi va o‘zining strategik rejalarini amalga oshirishi mumkin.

Biroq, listingning kamchiliklaridan biri bozorda raqobatning kuchayishi bo‘lishi mumkin, bu esa kompaniyaning qimmatli qog‘ozlari narxiga ta‘sir qilishi mumkin. Bundan tashqari, listing jarayoni qo‘shimcha yuridik va moliyaviy xarajatlarni talab qiladi, bu esa kichikroq kompaniyalar uchun zarur bo‘lishi mumkin.

Qimmatli qog‘ozlari birja bozorida ro‘yxatga olinishi uchun kompaniyalar ma‘lum talablarga javob berishi kerak. Ushbu mezonlar birja va investorlarga kompaniyaning ishonchliligi va barqarorligi darajasini, shuningdek, davlat moliyalashtirishga tayyorligini baholash imkonini beradi. Birjaga kirgan kompaniyalar qo‘shimcha moliyalashtirish manbalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lib, bu ularning faoliyatini kengaytirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va bozorda

raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayon iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantiradi va umumiy moliyaviy barqarorlikni yaxshilaydi.

1-jadval.

Aksiyadorlik kompaniyalarini listinglash uchun talablar¹

Talablar	Mazmuni
Moliyaviy barqarorlik	Kompaniya barqaror moliyaviy bazaga, shaffof hisobotlarga va moliyaviy ko‘rsatkichlarga ega bo‘lishi kerak
Aktivlarning yetarli miqdori	Qarz majburiyatlarining aylanishi va qaytarilishini ta‘minlash uchun kompaniya yetarli mablag‘ga ega bo‘lishi kerak
Ma‘lumotlarga to‘siqsiz kirish	Kompaniya muntazam ravishda bozorni asosiy voqealar, taklif qilingan rejalar va rivojlanish strategiyalari haqida ma‘lumot bilan ta‘minlashi kerak.
Qonuniy muvofiqlik	Kompaniya birja qonunlari va standartlariga muvofiq ish olib borishi va o‘z faoliyatida halollik va shaffoflikni ta‘minlashi kerak.

Ushbu va boshqa talablarga rioya qilish korxonalarini birja savdolari uchun mavjud bo‘lgan qimmatli qog‘ozlar ro‘yxatiga kiritish imkonini beradi, bu esa ularga investitsiyalarni jalb qilish, o‘z faoliyatini kengaytirish va bozordagi qiymatini oshirish imkonini beradi.

Listing jarayoni bosqichlari:

Hujjatlarni tayyorlash. Kompaniya birjaga barcha zarur hujjatlarni, shu jumladan moliyaviy hisobot, nizom, auditorlik xulosasi va boshqalarni taqdim etishi shart.

Shartnomani imzolash. Hujjatlarni topshirgandan so‘ng, kompaniya birja bilan aksiyalarni joylashtirish va listingni o‘tkazish bo‘yicha shartnoma tuzadi.

Arizani ko‘rib chiqish. Birja taqdim etilgan hujjatlarni tahlil qiladi va kompaniyaning listingga yondashuvi to‘g‘risida qaror qabul qiladi.

Rasmiy e‘lon. Ijobiy qaror qabul qilingandan so‘ng, birja kompaniya aksiyalarini o‘z bozoriga joylashtirishni rasman e‘lon qiladi.

Savdo boshlanishi. E‘londan so‘ng kompaniya aksiyalari savdoni boshlaydi va investorlar ularni ochiq bozorda sotib olishlari mumkin.

Investorlar muvaffaqiyatli kompaniyalarning qimmatli qog‘ozlariga egalik qilish imkoniyatiga ega, bu ularga o‘z portfelini diversifikatsiya qilish va investitsiya risklarini kamaytirishga yordam beradi. Qimmatli qog‘ozlarni listingga qo‘yish investorlar uchun imtiyozlardan tashqari, butun iqtisodiyotga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Aksiyadorlik jamiyatlarining raqobatbardoshligini oshirish va korporativ boshqaruvni takomillashtirishga qaratilgan quyidagi asosiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilishi mumkin:

Korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish. Shaffoflikni oshirish: Korporativ boshqaruvda shaffoflikni ta‘minlash uchun yillik hisobotlarda batafsil moliyaviy va boshqaruv ko‘rsatkichlarini e‘lon qilish. Boshqaruv kengashining

¹ <https://skyeng.ru/magazine/wiki/it-industriya/chto-takoe-listing/>

faoliyati to'g'risida ochiq ma'lumotlarni taqdim etish. Aksiyadorlar manfaatlarini himoya qilish: Aksiyadorlarning yig'ilishlarida qarorlar qabul qilish jarayonlarida ularning ishtirokini kengaytirish. Dividend siyosatini barqarorlashtirish va aksiyadorlar uchun investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish.

Boshqaruv organlarining malakasini oshirish: Rahbarlar va boshqaruv xodimlari uchun korporativ boshqaruv va strategik menejment bo'yicha muntazam treninglar tashkil qilish.

Raqobatbardoshlikni oshirish strategiyalari. Innovatsiyalarni joriy qilish: Yangi texnologiyalar va innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqish va joriy qilish orqali korxonaning raqobatbardoshligini oshirish. Ilg'or xalqaro tajribalarga asoslangan texnologik yangilanishlarni amalga oshirish. Mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash: Mahsulot va xizmatlar sifati ustidan qat'iy nazoratni kuchaytirish. Bozor talablari va iste'molchilar ehtiyojlariga mos ravishda yangi mahsulotlarni ishlab chiqish. Marketing va brendingni rivojlantirish: Mahsulot va xizmatlarni reklama qilish, yangi bozor segmentlarini o'zlashtirish uchun strategik marketing dasturlarini ishlab chiqish. Aksiyadorlik jamiyatlari uchun mustahkam brend yaratish.

Kelib chiqishi mumkin bo'lgan kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar quyida ishlab chiqildi:

Kengaytirilgan geografik hududda tadqiqot o'tkazish: Tadqiqotni xalqaro miqyosda kengaytirish, turli mintaqalardagi aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruv mexanizmlarini solishtirish. Bu, jamiyatlarning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy farqlarini hisobga olish orqali yanada aniqroq va jahon miqyosida amaliy qo'llaniladigan tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Xalqaro tajribalar bilan solishtirish: Turli yirik xalqaro kompaniyalarning boshqaruv mexanizmlarini tahlil qilish va ularning raqobatbardoshlikni oshirishdagi muvaffaqiyatlarini o'rganish. Bu, global miqyosda innovatsion boshqaruv yondashuvlarini joriy etish va amalga oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni kengaytirishga imkon yaratadi.

Qaror qabul qilishda sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlilini qo'llash: Korporativ boshqaruv tizimlarida sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan (Big Data) foydalanishning samaradorligini o'rganish. Bu texnologiyalar korporativ boshqaruvda raqobatbardoshlikni oshirishda qanday rol o'ynashi mumkinligini o'rganish tadqiqotga qo'shimcha ahamiyat beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi 1996-yil 26-aprel O'RQ-370 son №233-I "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi Qonuni. Yangi tahriri bilan 2014-yil 06-mayda tasdiqlangan <https://lex.uz/docs/-2382409>

2. Suyunov D. Korporativ boshqaruv mexanizmi: muammo va yechimlar. Monografiya. - T.: Akademiya, 2007. - 319b.

3. Rasulov N. Korporativ boshqaruv amaliyoti: milliy va xalqaro tajriba//Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali.№2, mart-aprel. 2015.

4. Urinov B., Kenjayeva U. Korporativ boshqaruv.: Darslik. - T.: OOO “DIADEMA NUR SERVIS”, 2024. 405 b.

5. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2015). G20/OECD Principles of Corporate Governance.

6. Bob Tricker “ Corporate Governance Principles, policies and practices” Fifth Edition 2025. 680 p.

7. M.R. Xidirova, “Korporativ strategiyalar”. O‘quv qo‘llanma. - T.: “Zamon poligraf” nashriyoti, 2024 yil, 164 bet. (Ushbu darslik universitet ARMda bosma va PDF variantda mavjud).

Foydalanilgan saytlar

1. <http://www.norma.uz>
2. <http://www.soliq.uz>
3. <https://www.wikipedia.org/>
4. <http://www.mygov.uz>
5. https://uzse.uz/executions/top10_listing.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:	Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri:	Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri:	Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih:	Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar:	Sadikov Shoxrux Shuxratovich Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-yil, mart, 3-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**